

Přípustnost prorogace ve věcech manželských s cizím prvkem - současný stav z pohledu českých soudů

Admissibility of Prorogation Clauses in Matrimonial Matters with a Foreign Element - the Current State from the Perspective of the Czech Courts

Miluše Hrnčířiková*

Abstrakt

Prorogace byla v minulosti typická především pro obchodněprávní spory, v posledních letech se zásadně změnila úprava stále častěji objevuje v dalších právních oblastech. Strany sporu tak mohou nejen ovlivnit, dle kterého práva bude jejich případ rozhodován, ale i u kterého soudu bude řízení probíhat. V případech věcí manželských se autonomie vůle stran dnes projevuje především v omezené volbě práva ve věcech majetkových práv manželů či práva rozhodného pro rozvod manželství. Naproti tomu prorogace ve věcech manželských s cizím prvkem zatím výslovně připuštěna není. Článek poskytuje podrobnou analýzu přípustnosti prorogace ve věcech manželských s cizím prvkem a zároveň poukazuje na možný vývoj de lege ferenda.

Klíčová slova

Prorogace; manželství; cizí prvek; právo EU; mezinárodní právo soukromé.

Abstract

Divorce is a complicated and unpleasant life event for any involved married couples. The court proceedings are even more complicated and prolonged in the cases of divorce with a foreign element, because the judge must deal with the questions concerning jurisdiction and applicable law. It makes the situation for the spouses even harsher. The family law is often built on the tradition and history of every nation or region and thus the complex unification is not conceivable. On the other hand the party autonomy, traditionally inherent for the business law, is nowadays more visible also in the area of family law. The article examines the regulation of prorogation of the court jurisdictions for the proceedings focused on the personal and property rights of the spouses in international marriages, while the main attention is paid to the divorce and dissolution of the common property after the divorce.

Keywords

Prorogation; Matrimonial Matters; Foreign Element; EU Law; Private International Law.

* JUDr. Miluše Hrnčířiková, Ph.D., odborná asistentka, Katedra mezinárodního a evropského práva, Právnícká fakulta UP v Olomouci / Assistant Professor, Department of International and European Law, Faculty of Law, Palacký University, Olomouc, Czech Republic / E-mail: miluse.hrnchirikova@upol.cz

1 Slovo úvodem¹

V Evropské unii v současné době žije přibližně 16 milionů mezinárodních sezdaných párů,² tj. manželů, kteří mají rozdílnou státní příslušnost nebo kteří pobývají v různých členských státech či ve členském státě, jehož nejsou státními příslušníky. Rodinné právo asi více než ostatní právní odvětví lpí na kultuře, tradicích a historii každého státu. Snahy o unifikaci rodinného práva jsou proto téměř nereálné. O to více se projevují pokusy o unifikaci mezinárodního práva soukromého a procesního, jež upravuje rodinněprávní vztahy s cizím prvkem. Ačkoliv se v EU podařilo přijmout již některá nařízení, která tyto otázky regulují, výsledný stav má stále daleko k úpravě komplexní a i nadále znesnadňuje život manželstvím s mezinárodním prvkem. Jedním z příkladů, jež demonstrují opatrnost států při zasahování do národní regulace rodinněprávních přeshraničních vztahů, je nařízení Řím III³, které mohlo být přijato pouze v režimu tzv. posílené spolupráce.

Na druhou stranu se i v této oblasti, jež byla tradičně upravena kogentními předpisy, projevuje autonomie vůle stran. I zákon o mezinárodním právu soukromém⁴ nově připouští pro případ smluvní úpravy manželského majetkového práva omezenou volbu práva. Manželé si mohou za rozhodné právo zvolit právo, jehož je jeden z manželů občanem nebo v němž má jeden z manželů obvyklý pobyt, nebo právní řád státu, ve kterém je nemovitá věc, pokud jde o tuto nemovitou věc, nebo právo české.⁵ Naopak úprava nařízení Řím III kolizní otázky majetkových důsledků uzavření manželství neupravuje.⁶

Avšak dříve než se soud může začít zabývat tím, které právo je pro určitý případ s cizím prvkem rozhodné, musí nejprve určit svoji pravomoc. I zde je možné sledovat větší dopad autonomie vůle stran a rozšiřování okruhu sporů, pro které lze sjednat dohodu o volbě soudu. Ačkoliv prorogace byla v minulosti typická především pro obchodněprávní spory, v posledních letech se zásluhou unijní úpravy stále častěji objevuje v dalších právních oblastech. Strany sporu tak mohou nejen ovlivnit, dle kterého práva bude jejich případ rozhodován, ale i u kterého soudu bude řízení probíhat. Pravomoc soudu je nutným determinanem pro použití kolizních norem fóra a následně určení *lex causae*. Do značné míry se proto zvyšuje pravděpodobnost, že pro konkrétní případ s meziná-

1 Článek vznikl jako jeden z výstupů projektu GA ČR č. GA16-10589S s názvem „Procesní doložky pro řešení přeshraničních sporů - jejich platnost a vynutitelnost českými soudy“.

2 Viz Evropská komise. Tisková zpráva IP/16/449 [online]. Publikováno 2. března 2016 [cit. 16. 8. 2016]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-449_cs.pdf

3 Nařízení Rady (EU) č. 1259/2010 ze dne 20. prosince 2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 13. 8. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32010R1259>. Dále jen „nařízení Řím III“.

4 Zákon č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10. 8. 2016]. Dále jen „ZMPS“.

5 Viz ustanovení § 49 odst. 4 ZMPS.

6 Čl. 1 odst. 2 písm. e) nařízení Řím III.

rodním prvkem bude dosaženo ideálního výsledku, tedy případ bude rozhodován dle právního řádu státu fóra.

Následující řádky jsou věnovány úpravě dohody o volbě soudu pro řízení týkající se manželství s cizím prvkem, jak je v současné době zakotvena v normách závazných pro české soudy. Cílem příspěvku je posoudit, jaké jsou možnosti manželů v mezinárodních manželstvích uzavřít dohodu o tom, který soud bude rozhodovat o jejich osobních a majetkových právech vyplývajících z uzavření manželství. Především bude zkoumána úprava dohody manželů o pravomoci soudu k řízení o rozvodu a k řízení o vypořádání jejich manželských majetkových práv.

2 Přípustnost prorogace ve věcech osobních práv manželů

Úprava pravomoci soudu v případě osobních práv manželů, kam bude nejčastěji spadat rozvod, rozluka či prohlášení manželství za neplatné, je primárně upravena v nařízení Brusel IIbis.⁷ Nařízení však prorogaci soudu v těchto věcech výslovně neupravuje. Čl. 3 nařízení Brusel IIbis navrhopateli umožňuje založit pravomoc soudu dle některých z uvedených kritérií, která jsou spojena hlavně s místem obvyklého bydliště,⁸ případně vychází ze společné státní příslušnosti manželů.⁹ Pokud jsou splněna kritéria pro založení pravomoci soudu více členských států EU, bude záležet pouze na navrhopateli, u kterého z nich návrh na rozvod, rozluku či prohlášení manželství za neplatné podá. Soudy mají dle nařízení Brusel IIbis povinnost zabývat se svojí pravomocí *ex officio*.¹⁰ Na rozdíl od nařízení Bursel Ibis¹¹ není možné založit pravomoc soudu na základě účasti odpůrce u jiného soudu než toho, jehož pravomoc by byla dle nařízení dána.¹² V souvislosti s nařízením Brusel IIbis tak nelze hovořit ani o submisí či konkludentní prorogaci.¹³

Není-li možné určit pravomoc žádného soudu členského státu EU dle nařízení Brusel IIbis, je na základě čl. 7, v mezích tzv. zbytkové pravomoci, určována dle práva člen-

7 Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 13. 8. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32003R2201>. Dále jen „nařízení Brusel IIbis“.

8 Viz ustanovení čl. 3 odst. 1 písm. a) nařízení Brusel IIbis.

9 Viz ustanovení čl. 3 odst. 1 písm. b) nařízení Brusel IIbis.

10 Ustanovení čl. 17 nařízení Brusel IIbis.

11 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 13. 8. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32012R1215>. Dále jen „nařízení Brusel Ibis“.

12 Srov. ustanovení čl. 26 nařízení Brusel Ibis.

13 Ke srovnání submise a prorogace viz ROZEHNALOVÁ, N., VALDHANS, J., DRLIČKOVÁ, K., KYSELOVSKÁ, T. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie. (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 302–303. ISBN 978-80-7478-016-5.

ského státu.¹⁴ V případě České republiky se jedná především o ustanovení § 47 ZMPS. Ani české právo však uzavření prorogační dohody pro rozvod či prohlášení manželství za neplatné nepřipouští.

Před vnitrostátní úpravou mají přednost mezinárodní smlouvy, jež Česká republika uzavřela s nečlenskými státy EU a které jsou na základě čl. 351 Smlouvy o fungování EU¹⁵ i nadále použitelné. Jedná se především o smlouvy o právní pomoci, jež většinou odvozují pravomoc soudů signatářských států dle rozhodného práva. Příkladem je Smlouva mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech,¹⁶ dle níž pravomoc rozhodovat o osobních a majetkověprávních vztazích manželů přísluší tomu justičnímu orgánu smluvní strany, jejímž právním řádem se tyto vztahy řídí.¹⁷ Obdobnou úpravu obsahuje i Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních,¹⁸ která je nadále použitelná i vůči některým nástupnickým státům SSSR.¹⁹

V roce 2014 přistoupila EU k Haagské úmluvě o dohodách o volbě soudu.²⁰ Pakliže Úmluva v ustanovení čl. 2 odst. 2 písm. c) ze své působnosti vylučuje oblast rodinného práva, včetně manželských majetkových režimů a jiných práv a povinností plynoucích

14 K přednosti použití ustanovení nařízení Brusel IIbis před národní právní úpravou se Soudní dvůr vyjádřil v rozhodnutí ve věci *Lopez Lizazo*. Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 29. listopadu 2007. Kerstin Sundelind Lopez proti Miguel Enrique Lopez Lizazo. Věc C-68/07. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 13. 8. 2016]. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=62007CJ0068&lang1=en&lang2=CS&type=TEXT&ancre>

15 Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie 2016/C 202/1. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 5. 11. 2016]. Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ%3AC%3A2016%3A202%3ATOC>

16 Publikována sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 123/2002 Sb. m, s. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10. 8. 2016].

17 Viz ustanovení čl. 29 Smlouvy mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech.

18 Publikována jako vyhláška ministra zahraničních věcí č. 95/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10. 8. 2016].

19 Viz např. sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 79/2009 Sb.m.s. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10. 8. 2016]. Touto normou se sděluje, že dne 17. května 2001 byl v Minsku podepsán Protokol mezi Českou republikou a Běloruskou republikou o úpravě právního nástupnictví ohledně mezinárodních smluv sjednaných mezi bývalým Československem (kterým se rozumí někdejší Česká a Slovenská Federativní Republika, Československá socialistická republika, resp. Československá republika) a bývalým Svazem sovětských socialistických republik, podle něhož zůstávají nadále v platnosti ve vztazích mezi Českou republikou a Běloruskou republikou některé dvoustranné mezinárodní smlouvy.

20 Viz rozhodnutí Rady 2014/887/EU ze dne 4. prosince 2014 o schválení Haagské úmluvy ze dne 30. června 2005 o dohodách o volbě soudu jménem Evropské unie č. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. 8. 2016]. Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32014D0887>

z manželských nebo obdobných vztahů, není na ujednání o volbě soudu ve věcech manželských použitelná.

2.1 Dílčí závěr a možný vývoj *de lege ferenda*

Pro řízení týkající se osobních práv manželů zůstává úprava striktně kogentní a volba soudu není dle žádné z platných právních norem připuštěna. Manželé se zásadně nemohou dohodnout na tom, který soud bude k řízení o rozvodu pravomocný. Nejliberálnější úpravu zakotvuje nařízení Brusel IIbis, jež v případě, že je splněno několik kritérií pro založení pravomoci více soudů, dává navrhovateli na výběr, u kterého soudu je možné řízení zahájit. Tím však posiluje tzv. závod o soud, který může zvýhodňovat postavení manžela, jenž je při podání návrhu na rozvod manželství aktivnější.

To byl mimo jiné i hlavní důvod, proč byl v roce 2006 na unijní úrovni učiněn pokus o zakotvení prorogace pro řízení ve věcech osobních práv manželů. V návrhu na změnu nařízení Brusel IIbis²¹ bylo začleněno ustanovení čl. 3a, jež mělo umožnit omezenou volbu soudu. Připravovaná revize nařízení Brusel IIbis, která měla obsahovat i problematiku kolizní, se však ukázala jako neprůchodná. Ačkoliv zakotvení prorogace soudu bylo akceptováno bez výhrad, členské státy nebyly schopny se dohodnout na úpravě určení rozhodného práva,²² a proto byl návrh stažen. Od roku 2008 bylo v rámci posílené spolupráce pokračováno pouze v práci na unifikaci kolizních norem a nařízení Řím III procesní otázky již neupravuje. Propojení kolizní problematiky s problematikou procesní však představuje čl. 5 nařízení Řím III, který umožňuje, aby si manželé v rámci omezené volby práva jako právo rozhodné pro rozvod zvolili právo místa soudu.²³

V nedávné době svítla určitá naděje na změnu, když v rámci přípravy nové revize nařízení Brusel IIbis byla respondentům položena i otázka, zda by měla být prorogace v rámci působnosti nařízení umožněna. Ačkoliv byla nemožnost uzavřít prorogační dohodu identifikována jako jeden z problémů spojených s úpravou pravomoci ve věcech manželských, zatím konečný návrh nového nařízení Brusel IIbis úpravu prorogace opět neupravuje.²⁴

²¹ Návrh nařízení Rady KOM(2006)399 ze dne 17. července 2006, kterým se mění nařízení (ES) č. 2201/2003 ohledně příslušnosti a pravidel o právních předpisech použitelných v manželských věcech. In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. 8. 2016]. Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52006PC0399>

²² K rozboru důvodů selhání původního návrhu viz např. BOELE-WOELKI, K. To be, or not to be: enhanced cooperation in international divorce law within the European Union. *Law Review*. Victoria University Wellington, 2008, roč. 4, č. 39, s. 779–792. ISSN 1171-042X.

²³ Viz ustanovení čl. 5 odst. 1 písm. d) nařízení Řím III.

²⁴ Viz Návrh nařízení Rady COM(2016)411 final ze dne 30. června 2016, o příslušnosti, a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o mezinárodních únosech dětí. In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. 8. 2016]. Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=COM:2016:0411:FIN>

3 Přípustnost prorogace ve věcech majetkových práv manželů dle práva unijního

Vedle řízení týkajících se osobních poměrů manželů vyvstávají i spory ohledně manželských práv majetkových. Jejich smluvní úprava již není ani v českém právním řádu novinkou a jak již bylo uvedeno v úvodu, je připuštěna omezená volba práva. V situaci, kdy by měl být spor týkající se majetkových práv manželů rozhodnut soudní cestou, však sehrává vedle rozhodného práva významnou roli i určení pravomoci soudu. Důvodů je hned několik. Nejedná se pouze o rychlost řízení, jeho finanční nákladnost, posouzení přípustnosti volby práva a o problémy spojené se zjišťováním cizího práva, ale i o následné uznání a výkon cizího soudního rozhodnutí. Zatím použitelná unijní úprava však pravomoc soudů ve věcech majetkových poměrů manželů výslovně neupravuje.

Nařízení Brusel Ibis ze své působnosti majetkové poměry manželů přímo vylučuje.²⁵ Obdobně jsou řízení týkající se majetkových poměrů mezi manžely vyloučena i z působnosti nařízení Brusel IIbis.²⁶ Rozsah působnosti nařízení byl Soudním dvorem EU²⁷ interpretován již v rozhodnutí ve věci *de Cavel v. de Cavel (de Cavel I)*²⁸, které se týkalo Bruselské úmluvy. Z její věcné působnosti jsou tudíž vyloučena řízení týkající se majetkových práv manželů, která jsou spojena s jejich osobním stavem, a dále ta, která přímo vyplývají či jsou spojena s manželstvím. Naopak společná majetková práva manželů, jež nejsou podmíněna existencí manželství či jeho zánikem, spadají do věcné působnosti Bruselské úmluvy²⁹ (dnes nařízení Brusel I, resp. nařízení Brusel Ibis). Nutnost individuálního přístupu, zhodnocení specifík případu a přesné posouzení, zda se jedná o majetková práva spojená s manželstvím či nikoliv, potvrdil soud i ve věci *C. H. W. v. G. J. H.*³⁰

25 Ustanovení čl. 1 odst. 2 písm. a) nařízení Brusel Ibis.

26 MAGNUS, U., MANKOWSKI, P. *Brussels IIbis Regulation. European Commentaries on Private International Law*. Mnichov: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 67. ISBN 978-3-935808-33-0.

27 V té době označován jako Evropský soudní dvůr.

28 Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 27. března 1997. Ve věci Jacques de Cavel proti Louise de Cavel. Věc 143/78. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. 8. 2016]. Dostupné z <http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=62007CJ0068&lang1=en&lang2=CS&type=TEXT&ancre=>

29 Evropský soudní dvůr v rozhodnutí *de Cavel I* výslovně uvedl: *disputes relating to the assets of spouses in the course of proceedings for divorce may therefore, depending on the circumstances, concern or be closely connected with:*

(1) *questions relating to the status of persons; or*

(2) *proprietary legal relationships between spouses resulting directly from the matrimonial relationship or the dissolution thereof; or*

(3) *proprietary legal relations existing between them which have no connexion with the marriage.*

Whereas disputes of the latter category fall within the scope of the convention, those relating to the first two categories must be excluded therefrom.

30 Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 31. března 1982. C.H.W. proti G.J.H. Věc 25/81. Komentář k rozhodnutí viz KYSELOVSKÁ, T., ROZEHNALOVÁ, N. a kol. *Rozhodnutí soudního dvora EU ve věcech příslušnosti (analýza rozhodnutí dle nařízení Brusel Ibis)*. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014, s. 48. ISBN 978-80-210-7770-6.

Z působnosti nařízení jsou dle české judikatury vyloučena například řízení o určení, zda majetek spadá do společného jmění manželů.³¹ Ačkoliv tedy nařízení Brusel Ibis prorogaci upravuje, nebude tato úprava na prorogační doložky uzavřené mezi manželi ve většině případů použitelná.

Jedinou dnes použitelnou unijní úpravou, která se alespoň částečně týká majetkových práv manželů, je nařízení o výživném.³² Nařízení o výživném³³ je v části zabývající se pravomocí soudů použitelné od 18. června 2011 ve všech členských státech EU, včetně Velké Británie a Dánska. Avšak pro Velkou Británii a Dánsko není nařízení použitelné v části, v níž odkazuje na Haagský protokol z roku 2007.³⁴ Navíc pro Dánsko je nařízení o výživném použitelné pouze v rozsahu, ve kterém nahrazuje ustanovení obsažená v nařízení Brusel I.³⁵

Pro aplikaci nařízení o výživném má zásadní význam autonomní vymezení vyživovací povinnosti. Jak poznamenává odst. 11 preambule nařízení o výživném, měl by být pojem vyživovací povinnost vykládán samostatně, aby nařízení o výživném dopadalo na všechny druhy vyživovací povinnosti vyplývající z rodinných vztahů, rodičovství, manželství či švagrovství, čímž by bylo možno zajistit rovné zacházení se všemi oprávněnými z výživného. K vymezení vyživovací povinnosti mezi manželi se taktéž vyjadřoval Soudní dvůr EU a to především v souvislosti s nařízením Brusel I, resp. Bruselskou úmluvou,

³¹ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. dubna 2014, sp. zn. 22 Cdo 113/2013. *Nejvyšší soud* [online]. Nejvyšší soud 2010 [cit. 13. 8. 2016]. Dostupné z http://nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/66BC998FBC330D0BC1257CE4003828B5?openDocument&Highlight=0. Ten se mimo jiné zabýval otázkou určení, zda je dána pravomoc českých soudů k řízení o určení zda nemovitosti nacházející se na území České republiky spadají do SJM manželů, jejichž manželství bylo rozvedeno na Slovensku. Nejvyšší soud ČR došel k závěru, že se jedná o řízení, které je vyloučeno z působnosti nařízení Brusel I a pravomoc českých soudů je nutné posuzovat dle vnitrostátní úpravy.

³² Vyživovací povinnost je chápána i širěji a někteří autoři ji proto zařazují mezi osobní práva manželů. KUČERA, Z. TICHÝ, L. *Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním. Komentář*. Praha: Panorama, 1989, s. 161. ISBN 80-7038-020-9. I český občanský zákoník v případě vzájemné vyživovací povinnosti mezi manželi stanoví její rozsah tak, aby oběma manželům zajistila zásadně stejnou nejen hmotnou ale i kulturní úroveň. Viz ustanovení § 697 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10. 8. 2016]. Dále jen „OZ“.

³³ Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. 8. 2016]. Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32009R0004>. Dále jen „nařízení o výživném“.

³⁴ Viz Rozhodnutí Rady 2009/941/ES ze dne 30. listopadu 2009 o uzavření Haagského protokolu ze dne 23. listopadu 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti Evropským společenstvím. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. 8. 2016]. Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32009D0941>

³⁵ Jednoznačně toto bylo ztvrzeno smlouvou uzavřenou 12. 9. 2009 mezi EU a Dánskem. Rozhodnutí Rady 2006/325/ES ze dne 27. dubna 2006 o uzavření Dohody mezi Evropským společenstvím a Dánským královstvím o příslušnosti, uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. 8. 2016]. Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32006D0325>

kteří ze své působnosti sice vylučuje majetková práva manželů, ale jak plyne i z jeho čl. 5 odst. 2, dopadá na věci týkající se výživného.³⁶ V rozhodnutí ve věci *de Cavel II*³⁷ soud uvedl, že Bruselská úmluva (nařízení Brusel I, dnes nařízení o výživném) je použitelná na řízení, jejichž předmětem je vyživovací povinnost mezi rozvedenými manželi, příp. pravidelná měsíční kompenzace, která má vyrovnat životní úroveň rozvedených manželů, a zároveň poznamenal, že není významné, zda se jedná o řízení, jehož výsledkem je předběžné či částečné rozhodnutí. Vyživovací povinnost byla dále konkretizována v rozhodnutí ve věci *van den Boogaard*³⁸. Soudní dvůr EU poukázal na to, že pro určení, zda rozhodnutí týkající se manželských majetkových práv spadají do působnosti Bruselské úmluvy, je rozhodující účel rozhodnutí, jenž je patrný především z jejich odůvodnění. Pokud rozhodnutím o majetku manželů mají být zajištěny potřeby a prostředky jednoho z manželů, jedná se o rozhodnutí spadající do působnosti Bruselské úmluvy. Pokud však účelem rozhodnutí je pouze rozdělení společného majetku manželů v souvislosti s rozvodem manželství, působnost Bruselské úmluvy na tato řízení a rozhodnutí nedopadá. Není přitom rozhodné, zda je vyživovací povinnost stanovena ve formě opakujících se dávek či jednorázově, případně převedením vlastnictví části společného majetku na jednoho z bývalých manželů. Do působnosti nařízení o výživném by tak mohly být zahrnuty i prorogační doložky, které se na první pohled vyživovací povinnosti netýkají.

Dle ustanovení čl. 4 nařízení o výživném se manželé nebo bývalí manželé mohou dohodnout, že k řízení, jehož předmětem je upravení vyživovací povinnosti, je příslušný soud nebo soudy členského státu, v němž má jeden z manželů místo obvyklého pobytu nebo jehož je jeden z manželů státním příslušníkem. Dále může být prorogační dohoda sjednána ve prospěch soudu, který je příslušný k řešení jejich sporů ve věcech manželských. Zde bude relevantní úprava v nařízení Brusel IIbis. Případně může být dohodou o volbě soudu založena pravomoc soudu nebo soudů členského státu, ve kterém se nacházelo jejich poslední společné místo obvyklého pobytu po dobu nejméně jednoho roku. Uvedené podmínky pro platné založení pravomoci zvoleného soudu musí být splněny v okamžiku uzavření dohody o volbě soudu nebo v okamžiku zahájení řízení.³⁹ Pravomoc určená dohodou stran je považována za výlučnou. V této souvislosti je nutné zmínit ustanovení čl. 5 a čl. 10 nařízení o výživném, které mají na založení pravomoci

³⁶ Toto ustanovení bylo přijetím nařízení o výživném zrušeno, a proto se v nařízení Brusel Ibis již nevyskytuje.

³⁷ Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 6. března 1980. *Louise de Cavel proti Jacques de Cave*. Ve věci 120/79. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. 8. 2016]. Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:61979CJ0120&from=EN>

³⁸ Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 27. února 1997. *Antonius van den Boogaard proti Paula Laumen*. Ve věci 220/95. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. 8. 2016]. Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?isOldUri=true&uri=CELEX:61995CJ0220>

³⁹ Viz ustanovení čl. 4 odst. 1 nařízení o výživném.

soudu značný vliv. Pokud by totiž bylo zahájeno řízení u soudu, jehož pravomoc nebyla dohodou sjednána, ale strany by se řízení bez námitek účastnily, bylo by možné založit pravomoc na základě účasti odpůrce na řízení dle čl. 5 nařízení o výživném. Nicméně jak uvádí čl. 10, soud má povinnost zabývat se svojí pravomocí *ex officio* a i bez návrhu prohlásit, že je k řízení nepravomocný. Mlčení odpůrce by se tak dalo vykládat jako souhlas se změnou prorogační dohody.⁴⁰

3.1 Dílčí závěr a možný vývoj *de lege ferenda*

V současné době použitelná unijní úprava možnost dohody manželů o volbě soudu pro řízení týkající se jejich majetkových práv zatím obecně neupravuje. Možnost prorogace pro řízení o vyživovací povinnosti mezi manželi či bývalými manželi připouští pouze nařízení o výživném, které s ohledem na judikaturou formulovaná kritéria pro definici výživného může mít i širší dopad na vypořádání společného jmění manželů.

V nedávné době bylo přijato nařízení Rady provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství⁴¹. Ustanovení čl. 7 tohoto nařízení prorogaci ve věcech majetkových práv připouští, přičemž si manželé budou moci vybrat mezi soudy státu, jehož právo si dle tohoto nařízení zvolili jako právo rozhodné,⁴² v němž mají manželé první společně obvyklé bydliště po uzavření manželství,⁴³ jehož jsou oba manželé v době uzavření manželství státními příslušníky,⁴⁴ či soudy státu, kde bylo manželství uzavřeno. Na přípravě tohoto nařízení se podílela i Česká republika, a nařízení tak bude od 29. ledna 2019 použitelné.

⁴⁰ K tomu viz též LOJDA, Jiří. Příslušnost soudu, uznání a výkon rozhodnutí ve věcech vyživovacích povinností v rámci EU. *Právo a rodina*, 2013, roč. 15, č. 3, s. 1–6. ISSN 1212-866X.

⁴¹ Nařízení Rady (EU) 2016/1103 ze dne 24. června 2016 provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 7. 11. 2016]. Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R1103&from=CS>. Dále jen „nařízení ve věcech majetkových poměrů v manželství“.

⁴² Viz čl. 22 nařízení ve věcech majetkových poměrů v manželství, které stanoví, že manželé či budoucí manželé se mohou dohodnout, že si zvolí nebo změní právo rozhodné pro své majetkové poměry za předpokladu, že se jedná o některé z následujících práv:

- právo státu, v němž mají manželé nebo budoucí manželé nebo jeden z nich obvyklé bydliště v době uzavření dohody; nebo
- právo státu, jehož je některý z manželů nebo budoucích manželů v době uzavření dohody státním příslušníkem.

⁴³ Viz ustanovení čl. 26 odst. 1 písm. a) nařízení ve věcech majetkových poměrů v manželství.

⁴⁴ Viz ustanovení čl. 26 odst. 1 písm. b) nařízení ve věcech majetkových poměrů v manželství.

4 Přípustnost prorogace ve věcech majetkových práv manželů dle národního práva

Jak pramení z již uvedeného, unijní úprava dohody o volbě soudu pro řízení týkající se majetkových poměrů mezi manželi upravuje v použitelných normách zatím jen velmi kuse. V případě zákona o mezinárodním právu soukromém je pro stanovení pravomoci českých soudů k těmto řízením vycházeno z obecného ustanovení § 6, který českým soudům přiznává pravomoc, pokud je podle procesních předpisů pro dané řízení na území České republiky příslušný soud. Ustanovení odkazuje do příslušných paragrafů OSŘ⁴⁵ a ZŘS⁴⁶. V případě OSŘ se jedná o ustanovení týkající se příslušnosti místní.⁴⁷ Ustanovení § 85 ZMPS připouští, aby byla pravomoc českých soudů ve věcech závazkových a jiných majetkových práv založena také ujednáním stran v písemné formě. Toto ustanovení je sice zařazeno pod Hlavu XI ZMPS, jež se týká závazkových práv, výslovné rozšíření působnosti i na jiná majetková práva, však rozšiřuje jeho dopad za hranice práv výhradně závazkových.

4.1 Výlučná pravomoc vs. výlučná místní příslušnost vs. prorogace

Před ustanovením § 6 a ustanovením § 85 ZMPS má přednost úprava týkající se tzv. výlučné pravomoci. Za výlučnou pravomoc se považuje taková pravomoc českých soudů, která nemůže být dohodou stran měněna a pro vymezený okruh řízení není uznávána pravomoc soudů cizích států. Dopady výlučné pravomoci se projeví především ve fázi uznání cizích soudních rozhodnutí, kdy právě překážka výlučné pravomoci českých soudů brání uznání rozhodnutí, které by v této věci bylo vydáno soudem cizího státu. Z hlediska nové úpravy ZMPS však již není na tomto vymezení výlučné pravomoci úplná sho-

45 Zákon č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10. 8. 2016]. Dále jen „OSŘ“.

46 Zákon č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10. 8. 2016]. Dále jen „ZŘS“.

47 Dle judikatury se jedná nejen o ustanovení týkající se místní příslušnosti obecných soudů, ale i o ustanovení týkající se místní příslušnosti dané na výběr dle ustanovení § 87 OSŘ. Viz usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. března 2000, sp. zn. 20 Cdo 2499/98. *Nejvyšší soud* [online]. Nejvyšší soud 2010 [cit. 10. 8. 2016]. Dostupné z: http://nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/3A82562C6F6ABA51C1257BD6003A2D01?openDocument&Highlight=0

Soud dále přiznal pravomoc českých soudů i na základě ustanovení § 86 odst. 2. OSŘ v usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. března 2008, sp. zn. 21 Cdo 568/2007. *Nejvyšší soud* [online]. Nejvyšší soud 2010 [cit. 10. 8. 2016]. Dostupné z: http://nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/A45F6A46A421AE22C1257A4E0067BE1A?openDocument&Highlight=0. Dále Nejvyšší soud ČR ve svém dalším usnesení uvedl, že podle § 37 odst. 1 cit. zák. je pravomoc českých soudů v majetkových sporech dána, je-li dána podle českých předpisů jejich příslušnost. Příslušností českých soudů podle tohoto ustanovení je míněna místní (obecná, výlučná nebo na výběr daná) ve smyslu § 84 až 89a, o. s. ř. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. února 2004, sp. zn. 32 Odo 374/2003. *Nejvyšší soud* [online]. Nejvyšší soud 2010 [cit. 10. 8. 2016]. Dostupné z: http://nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/AD3373248919E461C1257A4E00691DB9?openDocument&Highlight=0

da. Ustanovení § 15 odst. 1 ZMPS totiž uvádí, že v případě, že se účastník řízení, proti němuž cizí rozhodnutí směřuje, pravomoci cizího orgánu dobrovolně podrobí, může být rozhodnutí cizího orgánu uznáno.⁴⁸ Dle některých autorů je dobrovolné se podřízení řízení relevantní pouze v druhé situaci, kterou ustanovení § 15 odst. 1 písm. a) ZMPS zmiňuje. Tedy uznání brání skutečnost, že řízení by nemohlo být provedeno u žádného orgánu cizího státu, kdyby se ustanovení o příslušnosti českých soudů použilo na posouzení pravomoci cizího orgánu.⁴⁹ Nepanuje ani jednota ohledně práva rozhodného pro způsob podrobení se tomuto řízení, zda by bylo pro takové jednání rozhodné právo české,⁵⁰ jako právo státu, kde má být rozhodnutí uznáno, či právo státu, kde řízení probíhalo.⁵¹ Obdobně kontroverzní je i to, zda je možné za dobrovolné podrobení se řízení považováno i uzavření prorogační dohody, která je jedněmi připouštěna⁵², ale druhými výslovně popírána.⁵³

Z hlediska účelu výlučné pravomoci, kdy stát definuje okruh řízení, pro která jsou jeho soudní orgány jediné nadány pravomocí k rozhodnutí v dané věci, je správnější považovat výlučnou pravomoc v hierarchii pravomocí za postavenou nejvýše, díky čemuž ji není možné vyloučit či nahradit ani dohodou stran. Autonomie vůle stran k ujednání dohody o volbě soudu je připuštěna pouze v rámci fakultativní pravomoci. Tento závěr vyplýval i z judikatury k dříve platnému znění ZMPS.⁵⁴

Bylo-li by v zahraničí vydáno rozhodnutí, které z hlediska českého práva spadá do výlučné pravomoci českých soudů, mohlo by toto rozhodnutí vyvolávat účinky ve státě svého vydání, případně v dalších cizích státech, vyjma České republiky. Dle ZMPS je výlučná pravomoc soudu stanovena pro řízení týkající se prohlášení českého občana za mrtvého či nezvěstného (§ 39 odst. 1), řízení týkající se práv k nemovitým věcem, které jsou

⁴⁸ PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 57–58. ISBN 978-80-7478-368-5.

⁴⁹ BRÍZA, P., BRÍCHÁČEK, T., FIŠEROVÁ, Z., HORÁK, P., PTÁČEK, L., SVOBODA, J. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 105. ISBN-978-80-7400-528-2.

⁵⁰ BRÍZA, P., BRÍCHÁČEK, T., FIŠEROVÁ, Z., HORÁK, P., PTÁČEK, L., SVOBODA, J. 2014, op. cit., s. 106.

⁵¹ DOBIÁŠ, P. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář. Podle právního stavu k 1. Lednu 2014*. Praha: Leges, 2013, s. 96. ISBN 978-80-87576-94-6.

⁵² DOBIÁŠ, P. a kol., 2013, op. cit., s. 96.

⁵³ BRÍZA, P., BRÍCHÁČEK, T., FIŠEROVÁ, Z., HORÁK, P., PTÁČEK, L., SVOBODA, J. 2014, op. cit., s. 518.

⁵⁴ Nejvyšší soud ČR mimo jiné uvedl, že podmínkou přípustnosti (dovolenosti) prorogační úmluvy je tedy mimo jiné neexistence výlučné pravomoci českých soudů k projednání určité věci; logicky vzato totiž nelze uznat za právně závaznou (platnou) prorogaci, která v konečném důsledku může vést toliko k vydání z pohledu českého práva nezávazného (v tuzemsku neuznatelného ani nevykonatelného) rozhodnutí cizozemského soudu (§ 64 písm. a) ZMPS). Usnesení Nejvyššího soudu České republiky dne 26. ledna 2016, sp. zn. 26 Cdo 4794/2015. Nejvyšší soud 2010 [cit. 10. 8. 2016]. Dostupné z: http://nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/484F1B22CF62B03CC1257F9200311EB8?openDocument&Highlight=0

na území České republiky (§ 68), či k projednávání dědictví, jde-li o nemovitou věc, jež se nachází na území České republiky (§ 74 odst. 2).⁵⁵

Je zjevné, že zákon řízení týkající se majetkových práv manželů mezi řízení, pro která by byla dána výlučná pravomoc českých soudů, nezahrnuje. Přesto je nutné si položit otázku, zda výlučnou pravomoc českých soudů nelze dovodit z ustanovení § 88 písm. a) OSŘ, které zakotvuje výlučnou místní příslušnost těch soudů, jež rozhodovaly o rozvodu, jde-li o vypořádání manželů po rozvodu stran jejich společného jmění nebo jiného majetku anebo o zrušení společného nájmu bytu. Toto ustanovení totiž někteří autoři považují za jeden z možných předpokladů pro založení výlučné pravomoci.⁵⁶ Byla tak například za platnosti předcházející právní úpravy mezinárodního práva soukromého dovozována výlučná pravomoc českých soudů pro řízení týkajících se nemovitostí nacházejících se na území České republiky.⁵⁷

Pojmy výlučná pravomoc a výlučná místní příslušnost však nelze slučovat. Výlučná pravomoc většinou určuje pouze pravomoc soudů určitého státu, aniž by byl stanoven konkrétně místně příslušný soud.⁵⁸ Naproti tomu výlučná místní příslušnost soudů určitého státu určuje konkrétně místně příslušný soud v rámci místní příslušnosti vymezené hranicemi daného státu. Rozdíl mezi oběma instituty vyplývá i z působnosti právních norem, které je regulují. Výlučnou pravomocí pro spory s cizím prvkem upravuje stát svoji pravomoc ve vztahu k cizině,⁵⁹ a je tudíž upravena v ZMPS. Naopak výlučná místní soudní příslušnost upravuje vztahy mezi soudy jediného státu, a vztahuje se tedy na případy, pro které jsou tyto soudy již pravomocí nadány. Je tak patrný i rozdílný účel obou norem. Zatímco úprava výlučné pravomoci vyhraňuje pravomoc v dané věci rozhodnout soudům určitého státu, úprava výlučné místní příslušnosti přiznává právo rozhodovat v dané věci pouze jednomu konkrétnímu soudu ze skupiny soudů daného státu, které jsou nadány pravomocí rozhodovat daný spor s cizím prvkem.

Jedním z příkladů rozdílného vymezení výlučné pravomoci a výlučné místní příslušnosti je ustanovení čl. 24 odst. 1 nařízení Brusel Ibis, které do výlučné pravomoci zahrnuje i řízení týkající se nájmu nemovitosti, a ustanovení § 88 písm. b) OSŘ, kdy je výlučná místní příslušnost přiznána soudu, v jehož obvodu je nemovitá věc, týká-li se řízení práva k ní. Řízení týkající se výhradně nájmu nemovitosti pod toto ustanovení OSŘ zahrnuta nejsou. Ačkoliv je tedy určena pravomoc soudu určitého členského státu jako výluč-

55 PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 110. ISBN 978-80-7478-368-5.

56 KUČERA, Z., PAUKNEROVÁ, M., RŮŽIČKA, K. a kol. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vyd., Plzeň-Brno: Aleš Čeněk – Doplněk, 2015, s. 355. ISBN 978-80-7380-550-0.

57 KUČERA, Z. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. vyd., Brno: Doplněk, 2009, s. 386. ISBN 978-80-7239-231-5.

58 Některé právní předpisy však vedle pravomoci soudu v některých případech určují i jeho místní příslušnost. Viz např. ustanovení čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel Ibis.

59 KUČERA, Z., PAUKNEROVÁ, M., RŮŽIČKA, K. a kol. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vyd., Plzeň-Brno: Aleš Čeněk – Doplněk, 2015, s. 351. ISBN 978-80-7380-550-0.

ná, může být dle jeho vnitrostátní úpravy k řízení příslušný obecný soud žalovaného. K témuž závěru dochází i česká judikatura, ze které navíc vyplývá, že není-li možné dle úpravy místní příslušnosti určit český soud jako místně příslušný, je nutné postupovat dle ustanovení § 11 OSŘ a požádat o určení místně příslušného soudu Nejvyšší soud ČR.⁶⁰

K obdobnému závěru je možné dojít i pro řízení týkající se pravomoci českých soudů v řízení o vypořádání společného jmění manželů v souvislosti s rozvedením manželství. Výlučná místní příslušnost nemá vliv na určení pravomoci českých soudů pro spory s cizím prvkem. Přesto se v minulosti objevily v soudní praxi přístupy odlišné. Například Krajský soud v Českých Budějovicích konstatoval, že v případě, že manželství bylo rozvedeno v Rakousku, není dána pravomoc českých soudů k řízení týkající se majetkových práv manželů, a rozhodl o zastavení řízení pro nedostatek podmínek řízení (nedostatek pravomoci soudu), který nelze odstranit.⁶¹

Tento závěr však není přijímán Nejvyšším soudem ČR. Ačkoliv jeho dosavadní rozhodnutí se opírala o předcházející právní úpravu ZMPS, je možné v nich dovozené závěry aplikovat i dnes, pakliže relevantní úprava se v této části podstatně nezměnila. Nejvyšší soud ČR posuzoval situaci, kdy manželství bylo rozvedeno v zahraničí, přičemž jeden z manželů byl cizí státní příslušník, který měl v České republice povolen pobyt. U českých soudů byl podán návrh na vypořádání majetkových práv po dobu po rozvodu. České soudy se správně nejprve zabývaly otázkou své pravomoci a na základě tehdy platného ustanovení § 37 ZMPS byly odkázány do úpravy místní příslušnosti uvedené v OSŘ. Nejvyšší soud ČR konstatoval, že je *logické, aby v těchto případech pro určení místní příslušnosti soudu platila obecná ustanovení, protože při použití § 88 písm. b) OSŘ by vždy rozhodoval cizozemský soud, vyjma případů, kdy by pravomoc českých soudů byla založena písemnou úmlouvou stran.*⁶²

Obdobně rozhodl Nejvyšší soud ČR i v letech následujících, kdy ve sporu o vypořádání společného jmění manželů po zániku manželství rozvedením určil pravomoc českých soudů na základě ustanovení § 86 odst. 2 OSŘ, ačkoliv manželství bylo rozvedeno na Slovensku. Majetek žalovaného (v tomto případě nemovitost), který měl být předmětem vypořádání, se nacházel v Praze, a proto jako místně příslušný soud byl určen Okresního soudu Praha – východ.⁶³

⁶⁰ Viz např. usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 2. 10. 2007, sp. zn. 8 Co 2238/2007 [online]. Přístupné z <http://kraken.slv.cz/32Nd404/2007>

⁶¹ Viz usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 13. 4. 2006 sp. zn. 5 Co 856/2006 [online]. Přístupné z <http://kraken.slv.cz/KSJICCB5Co856/2006>

⁶² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. září 2001, sp. zn. 22 Cdo 314/2003. Nejvyšší soud 2010 [cit. 10. 8. 2016]. Přístupné z http://nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/2DFDC201C489EA7CC1257A4E0068812D?openDocument&Highlight=0

⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. srpna 2013, sp. zn. 33 Nd 146/2013. Nejvyšší soud 2010 [cit. 10. 8. 2016]. Přístupné z http://nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/B99692632EA7E-46EC1257BE200333B50?openDocument&Highlight=0. Viz též usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. prosince 2015, sp. zn. 22 Cdo 2419/2015. Nejvyšší soud 2010 [cit. 10. 8. 2016]. Přístupné z http://nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/CFDB4C52D054ABDFC1257F6C004C3907?openDocument&Highlight=0. V tomto rozhodnutí kdy české soudy rozhodovaly o schválení smíru o vypořádání SJM, přičemž manželství bylo rozvedeno v Německu a nemovitostí tvořící SJM se nacházely v České republice.

4.2 Dílčí závěr a možný vývoj *de lege ferenda*

Česká právní úprava prorogaci v případě majetkových práv manželů výslovně neupravuje, nicméně na základě ustanovení § 85 NZMPS je možné dovodit, že takové prorogační doložky jsou dle českého práva již nyní přípustné. Pravomoc soudů je zakotvena veřejnoprávními předpisy a jejich derogace je možná pouze, pokud tak zákon stanoví. Hlavním účelem výlučné pravomoci je zachovat pravomoc českých soudů k řízením, která se týkají zájmů České republiky, např. rozhodování o právech k nemovitostem, které se nachází na území České republiky. Výlučná pravomoc by však částečně postrádala svůj význam, pokud by sice byla dána pravomoc českých soudů, ale ty by byly nuceny rozhodovat dle cizího práva. V tomto případě by bylo vhodné, aby v dané věci rozhodoval soud, o jehož právo se jedná, a zájmy České republiky by byly chráněny ve fázi uznání a výkonu cizího soudního rozhodnutí ve formě odepření jeho uznání rozhodnutí pro neslučitelnost s českým veřejným pořádkem. V současné době, kdy i české kolizní normy připouští, aby si manželé mohli zvolit právo, kterým se budou řídit jejich majetkové poměry, je jen logické, aby české právo připouštělo, aby o těchto právech rozhodovaly soudy cizího státu. V budoucnu však bude česká vnitrostátní úprava nahrazena úpravou unijní, a volba soudu tak bude omezena pouze na vymezený okruh soudů, které jsou zmíněny v nařízení ve věcech majetkových poměrů v manželství. Z pohledu národního práva se tak úprava prorogace ve věcech majetkových práv manželů stane restriktivnější.

5 Slovo závěrem

Současným trendem je nárůst počtu mezinárodních manželství a s tím spojeným nárůstem počtu rozvodů. Rozvod manželství představuje zátěž pro manžele především po lidské stránce. V případě mezinárodního manželství se jedná o problematiku komplikovanou i z hlediska právního, což může tuto nepříjemnou životní etapu dotčených osob ještě více ztížit a prodloužit. Současná roztržičnost právní úpravy v několika vzájemně se prolínajících předpisech, které nejsou závazné pro všechny členské státy EU, skýtá posun správným směrem pouze do jisté míry. Posilování autonomie vůle stran promítající se do možnosti zvolit si soud, před nímž bude řízení o rozvod manželství probíhat a který bude pravomocný i pro další řízení s rozvodem spojená, pak představuje přístup, jenž by mohl vést k přijatelnému a efektivnímu řešení, alespoň pro situace, kdy jsou manželé schopni se na tomto soudu dohodnout.